
we dus niet alleen een persoonlijk leven op het spoor, maar ook het wel en wee van een gemeenschap.

Uit zijn brieven komen twee belangrijke thema's naar voren. In de eerste plaats het reeds aangesneden probleem van de amerikanisering. Hoe lang de geëmigreerde Nederlanders in nauw contact blijven met hun moederland en in welk tempo en in welke mate moesten ze Amerikaan worden? Wat was de Amerikaanse gereformeerde identiteit in onderscheiding van de Nederlandse? In de tweede plaats was een belangrijk thema het ontstaan van de moderne wereld, juist in de Verenigde Staten een onvermijdelijke realiteit. Het probleem van de scheiding tussen geloof en wetenschap diende zich onder meer aan in de evolutieleer en de Schriftkritiek. Hoe was het mogelijk deel uit te maken van de moderne ontwikkelingen en gereformeerd te zijn? Beide thema's – de dageraad van de moderne wereld en de zoektocht naar een Amerikaanse gereformeerde identiteit – speelden op de achtergrond van het boven genoemde kerkelijke conflict, de door Dosker intensief beleefde opkomst van het neocalvinisme en de nieuwe relatie van de Nederlandse gereformeerden met de oorspronkelijk uit Groot-Brittannië afkomstige presbyteriaanse wereld in Amerika. Alle spanningen en vergezichten door deze ontwikkelingen opgeroepen laten zich aflezen uit Doskers brieven.

Jeugd en vorming

Henry Elias Dosker was de zoon van Nikolaas Hermanus Dosker (1820-1887). Nikolaas' vader was een Duitser, zijn moeder Francaise, maar hij werd in Amsterdam geboren. Hij voegde zich bij de Afscheiding, volgde zijn predikantsopleiding bij T.F. de Haan te Groningen en werd in 1850 predikant van de Christelijke Afscheiden Kerk, eerst in 1850 te Groningen, later in Bunschoten (1952), Almkerk en Nieuwendijk (1856), Harlingen (1862) en Zwolle (1869). Hij bekleedde een vooraanstaande plaats in het kerkelijk leven, was curator van de Theologische School te Kampen en streefde daarbij naar 'meer openheid en ruimte' binnen zijn kerk.⁴

Henry werd op 5 februari 1855 geboren in de pastorie te Bunschoten. Hij bezocht de Latijnse School te Zwolle, waar hij in 1871 zijn levenslange vriend Herman Bavinck (1854-1921) nader leerde kennen. De families Bavinck en Dosker kenden elkaar reeds langer en waren bevriend. Hermans vader, ds. Jan Bavinck, had tweemaal, in Bunschoten en Almkerk-Nieuwendijk, Nikolaas Dosker als predikant opgevolgd en enige tijd waren ze samen curator te Kampen. Herman en Henry waren twee jaar klasgenoten en op zondag 30 maart 1873 legden zij – samen met nog vijftien anderen – in het openbaar

4. H. Algra, *Het wonder van de negentiende eeuw. Van vrije kerken en kleine luyden*, zesde druk, Franeker, 1979, pag. 202, schrijft, dat Dosker zijn kerk daadwerkelijk openheid en ruimte had *gegeven*, maar dat lijkt me te sterk gesproken.